09/12/2022

Οικουμενικός Πατριάρχης από το Άμπου Ντάμπι: Η καταδίκη του πολέμου, η εργαλειοποίηση της θρησκείας και οι σχέσεις με την Εκκλησία της Ρωσίας

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Σε νέα ηχηρή καταδίκη του πολέμου στην Ουκρανία προχώρησε η Α.Θ. Παναγιότης ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, σε ομιλία του την Παρασκευή 9 Δεκεμβρίου 2022, κατά την έναρξη του Διεθνούς Συνεδρίου "World Policy Conference – For a Reasonably Open World", που διεξάγεται στο Abu Dhabi, υπογραμμίζοντας ότι ο εν εξελίξει πόλεμος έχει οδηγήσει στον θάνατο χιλιάδες ανθρώπους, Ουκρανούς και Ρώσσους, ενώ είναι ανυπολόγιστες οι καταστροφές σε υποδομές στο έδαφος της Ουκρανίας.

Ο **Παναγιώτατος**, στην εκτενή ομιλία του, ενώπιον προσωπικοτήτων από όλο τον κόσμο, αναφέρθηκε στους ιστορικούς πνευματικούς δεσμούς των Ρως του Κιέβου με το **Οικουμενικό Πατριαρχείο**, από το οποίο έλαβαν το βάπτισμα στον Χριστιανισμό, τον 10ο αιώνα, και στις προσπάθειες υπονόμευσης της **Πρωτόθρονης Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως** και του ρόλου της στον Ορθόδοξο κόσμο από την **Ρωσσία**, μετά την Άλωση της Πόλεως, και ιδιαιτέρως από τον 19ο αιώνα, οπότε σε συνδυασμό με το δόγμα του πανσλαβισμού εργαλειοποίησε το θρησκευτικό συναίσθημα για την επίτευξη αλλότριων με αυτό, πολιτικών και στρατιωτικών σκοπών. Αυτή η στάση, που ως στόχο είχε την απομάκρυνση των σλαβοφώνων πιστών από την Μητέρα τους Εκκλησία και την προβολή της Μόσχας ως **“Τρίτης Ρώμης”** οδήγησε το **Οικουμενικό Πατριαρχείο** να την καταδικάσει, το 1872, ως αίρεση, την αίρεση του **εθνοφυλετισμού**, που έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με την οικουμενικότητα του Ευαγγελικού μηνύματος, αλλά και με την αρχαία παράδοση οργάνωσης και διοίκησης της Εκκλησίας.

Αυτή η αίρεση του **εθνοφυλετισμού**, με όχημα τον Πανσλαβισμό και την διάσπαση του ποιμνίου του **Πατριαρχείου**, τόνισε ο **Πατριάρχης**, ήταν χρήσιμη για τους στόχους της Μόσχας και η αιτία για το μίσος που προκλήθηκε μεταξύ των ομόδοξων Χριστιανών των Βαλκανίων, που εκδηλώθηκε κατά τους Βαλκανικούς πολέμους και τις φρικαλεότητες που συνέβησαν στις αρχές του 20ου αιώνα.

Στην ομιλία του ο **Παναγιώτατος** αναφέρθηκε στην περιθωριοποίηση της θρησκείας κατά την περίοδο της Σοβιετικής Ενώσεως, και στην εκ νέου εργαλειοποίησή της στα χρόνια που ακολούθησαν την πτώση της. Όπως είπε, η **Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία** τάχθηκε στο πλευρό του **Βλάντιμιρ Πούτιν**, ειδικά μετά την εκλογή του **Μακ. Πατριάρχη Κυρίλλου**, το 2009.

“Συμμετέχει ενεργά στην προώθηση της ιδεολογίας του Rousskii Mir, του Ρωσικού Κόσμου, σύμφωνα με την οποία γλώσσα και θρησκεία καθιστούν δυνατό τον καθορισμό ενός συνεκτικού συνόλου που θα περιλαμβάνει τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Λευκορωσία καθώς και τα άλλα εδάφη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της διασποράς. Η Μόσχα (τόσο η πολιτική εξουσία όσο και η θρησκευτική) θα αποτελούσε το κέντρο αυτού του κόσμου, αποστολή του οποίου θα ήταν να καταπολεμήσει τις παρακμιακές αξίες της Δύσης. Αυτή η ιδεολογία αποτελεί όργανο νομιμοποίησης του ρωσικού επεκτατισμού και τη βάση της ευρασιατικής στρατηγικής του. Η σύνδεση με το παρελθόν του εθνοφυλετισμού και το παρόν του Ρωσικού Κόσμου είναι προφανής. Η πίστη γίνεται έτσι η ραχοκοκαλιά της ιδεολογίας του καθεστώτος του Πούτιν.”

Στη συνέχεια ο **Οικουμενικός Πατριάρχης** αναφέρθηκε στην άρνηση της **Ρωσσικής Εκκλησίας** να συμμετάσχει στην **Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας**, που πραγματοποιήθηκε στην Κρήτη το 2016, και στην επιδείνωση των σχέσεων μετά την παραχώρηση από το **Οικουμενικό Πατριαρχείο**, το 2019, της Αυτοκεφαλίας στην **Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας**. Πρόσθεσε δε ότι η εισβολή στην Ουκρανία, στις 24 Φεβρουαρίου 2022, ενέτεινε την πόλωση.

"Η διφορούμενη στάση του Πατριάρχη Κύριλλου για τον πόλεμο και η υποστήριξη των πολιτικών του Προέδρου Πούτιν έχουν προκαλέσει έντονη κριτική στον Ορθόδοξο κόσμο και όχι μόνο. Την αποδοκιμασία τους εξέφρασαν και οι Ορθόδοξοι της Ουκρανίας, που είχαν επιλέξει να παραμείνουν υπό την Ρωσική Εκκλησία.

Έτσι βαθαίνει και διευρύνεται ο διχασμός του ορθόδοξου κόσμου. Ορισμένες Εκκλησίες συμφωνούν με το Οικουμενικό Πατριαρχείο· άλλες, των οποίων οι χώρες εξαρτώνται υπερβολικά από τη Ρωσία, υποστηρίζουν τυφλά το Πατριαρχείο Μόσχας. άλλοι πάλι προτιμούν να τηρούν μια συνένοχη σιωπή. Εν τω μεταξύ, η Ρωσική Εκκλησία χρησιμοποιεί τα μέσα του κράτους για να εδραιώσει την επιρροή της στο κανονικό έδαφος άλλων Εκκλησιών, σε αντίθεση με τους πιο στοιχειώδεις κανόνες της εκκλησιαστικής οργάνωσης της Ορθοδοξίας. Οι παρεμβάσεις της στην Αφρική παρουσιάζονται ως τιμωρητικές ενέργειες κατά του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας για την αναγνώριση της αυτοκεφαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας. Είναι προφανές ότι σε αυτές τις συνθήκες ο ειρηνοποιητικός ρόλος της Εκκλησίας γίνεται πολύ δύσκολος."

Ο **Παναγιώτατος** επεσήμανε ότι όλα τα παραπάνω, πέρα από τη σημασία τους για την εκκλησιαστική ζωή, μαρτυρούν τον αυξανόμενο ρόλο του θρησκευτικού παράγοντα σε μεγάλα παγκόσμια ζητήματα.

“Οι ιδεολογίες εξασθενούν η μία μετά την άλλη. Το τέλος του κομμουνισμού άφησε ένα μεγάλο κενό σε ένα ολόκληρο μέρος του κόσμου που ζούσε υπό την κυριαρχία του και σε άλλους πληθυσμούς που είχαν επενδύσει τις ελπίδες τους σε αυτό. Η κρίση της παγκοσμιοποίησης και του φιλελευθερισμού δημιουργεί επίσης βαθιές απογοητεύσεις και επικίνδυνες δυσαρέσκειες. Σε αυτό το τοπίο των υλιστικών ιδεολογιών που καταρρέουν, η πνευματικότητα επιστρέφει δυναμικά. Ωστόσο, αυτή η επιστροφή μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο, εάν δεν εκφραστεί σύμφωνα με προσεγγίσεις που ενσωματώνουν τη σοφία των θρησκευτικών παραδόσεων που αντλούνται από την κληρονομιά των μεγάλων πολιτισμών του παρελθόντος.”

Ο **Οικουμενικός Πατριάρχης** υπογράμμισε ότι η πηγή των προβλημάτων είναι η εργαλειοποίηση της θρησκείας από πρόσωπα που συχνά δεν έχουν πραγματική πίστη. Σημείωσε δε, ότι οι Ρώσοι Ορθόδοξοι αποτελούν μεγάλο πλούτο για την **Ορθοδοξία** και για ολόκληρο τον κόσμο.

“Η Ρωσική Ορθοδοξία είχε τεράστια πνευματική και καλλιτεχνική προσφορά, όπως και στη διανόηση. Υπήρξε δυστυχώς θύμα των παρεμβάσεων της ρωσικής πολιτικής εξουσίας. Η σοβιετική καταπίεση προκάλεσε τον όλεθρο, στερώντας ολόκληρες γενιές από την ευλογία της πίστης και της σοφίας της Εκκλησίας. Το

νεο-αυτοκρατορικό καθεστώς, στην ανάγκη του να ισχυροποιηθεί, βασίστηκε σε αυτό που του φαινόταν πολύτιμο πολιτικό κεφάλαιο: το ανανεωμένο θρησκευτικό συναίσθημα του ρωσικού λαού. Δυστυχώς, πέτυχε να οδηγήσει ένα μέρος του ορθοδόξου κλήρου σε αυτόν τον δρόμο. Κυρίως, υιοθέτησε και ενίσχυσε τις αιρετικές προσεγγίσεις του τσαρικού καθεστώτος σε ένα πλαίσιο κακής ερμηνείας των εκκλησιαστικών κανόνων, εν μέρει λόγω της πνευματικής σήψης της σοβιετικής περιόδου.

Οι συνέπειες είναι πολύ σοβαρές. Ο εθνο-θρησκευτικός φανατισμός που έχει ενσταλαχθή στη ρωσική νεολαία πνίγει τις προοπτικές για ειρήνη και συμφιλίωση. Ο ορθόδοξος κόσμος είναι διχασμένος και αυτός ο κατακερματισμός προβάλλεται σε φτωχές χώρες, των οποίων οι άνθρωποι ήλπιζαν να βρουν ανακούφιση στην πίστη. Πάνω από όλα, βλάπτει τη Ρωσική Εκκλησία, αφού αργά ή γρήγορα οι άνθρωποι θα συνειδητοποιήσουν τις υπερβολές μιας Εκκλησίας που υπόκειται σε στόχους που δεν έχουν καμία σχέση με την αρχική της αποστολή.”

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του ο **Παναγιώτατος** τόνισε ότι ορισμένες φορές οι ειδικοί στις διεθνείς σχέσεις τείνουν να αγνοούν ή να περιθωριοποιούν τον ρόλο

και τη σημασία του θρησκευτικού παράγοντα, αυθεντικού ή χειραγωγούμενου.

“Έχουμε, ωστόσο, εισέλθει σε μια περίοδο κατά την οποία αυτός ο παράγοντας γίνεται όλο και πιο σημαντικός. Οι θεολόγοι και άλλοι ειδικοί σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη λειτουργία των Εκκλησιών πρέπει αναμφίβολα να ανοιχτούν σε άλλες προοπτικές και να αναπτύξουν διάλογο με άλλους επιστημονικούς κλάδους. Είναι επίσης σημαντικό, οι ειδικοί στις κοινωνικές επιστήμες, τις πολιτικές επιστήμες και τις διεθνείς σχέσεις να ξεπεράσουν τον όποιο δισταγμό τους και να εμβαθύνουν στα θρησκευτικά ζητήματα. Η κατανόηση ενός νέου κόσμου που διαμορφώνεται μπροστά στα μάτια μας δεν μπορεί να αγνοήσει το θρησκευτικό γεγονός.”

Ο Παναγιώτατος έφτασε στο **Abu Dhabi** αργά το απόγευμα της **Πέμπτης, 8 Δεκεμβρίου**, όπου στο αεροδρόμιο τον υποδέχθηκαν εκπρόσωπος της Κυβερνήσεως των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και οι **Πρέσβεις της Ελλάδος κ. Αντώνιος Αλεξανδρίδης, και της Τουρκίας κ. Tugay Tunçer**, με την σύζυγό του κ. Burcu Keriman Erdoğdu-Tunçer, με τους οποίους είχε σύντομη και εγκάρδια συνομιλία.